

M NIKORD

NELJATEISTKÜMNES KORD : MÄRTS 2018

Eesti 100 – hoiame kokku!

Peagi viieaastaseks saav Gregor Siilarusk näitab Eesti 100. iseseisvuspäeva pidulikul kontserdil Luksemburgis isa Eric Alberti kukil, kuidas Eesti inimestel - nii vanadel kui noortel, nii kodumaal kui välismaal elavatel - tuleb kokku hoida. Peaasi, et seda tuleb teha rõõmuga! Aga kui vaja, siis Eesti kaitsmiseks ja hoidmiseks rusikad kokku suruda! Täna ajalehes Mõnikord saab viiel küljel lugeda, ja vaadata, kuidas eestlased ja nende pereliikmed Luksemburgis Eesti riigi suurt juubelit tähistasid ning mida Taaniel Kraavi, Diana Öpik ja Alo Malt arvasid sel tähtsal päeval Eesti minevikust, olevikust ja tulevikust. Foto: Kleio Lenzini

Eesti on meis igal pool

Taaniel Kraavi kõne Eesti Vabariigi juubeli puhul pidulikul aktusel Euroopa Koolis

Tere! Tere hommikust! Tere, sõbrad! Tere, Eesti! Sõna „tere“ on tuletis sõnast „terve“, mis tähendab organismi normaalset funktsioneerimist, kellegi või millegi rikkumatut seisundit. Öeldes „tere“, soovime kellelegi head tervist, sealt ka tere tus: „Tervist!“ Seepärast peaksime kõik hommikul ärgates teretama mitte ainult oma pereliikmeid, vaid ka Eestit.

Eks peabki ju hea tervise juures olema, et elada 100-aastaseks. Tereta piisavalt ja ongi juba kakssada käes. On ebatõenäoline, et keegi meist seda kahesajandat sünnipäeva näeb, kuid ega see polegi ju oluline. Oluline on teadmine, et kord see ka juhtub. Nii täpselt 100 aasta pärast, miinus paar päeva. Eesti noored, kes me siin saalis oleme, meie teha on see, et need, kes siin saalis enam nii noored ei ole, ei peaks kunagi muretsema, et neljasaja aasta pärast ei peeta Eestimaa viitsadat.

Aga ega keegi tegelikult ei muretsegi sellepärast, sest arvestades väga värvikat, et mitte öelda punaseks kiskuvat minevikku, ei tohiks meid tulevikus kohutada enam miski. Meie siin küll ei ela Eestis, aga Eesti elab meis. Seega võib öelda, et Eesti pole mitte vaid kuue varbaga lätlastega piiri jagav maalapp, vaid Eesti on igal pool ja seega ei saa Eestiga mitte midagi halba juhtuda.

Eesti on nagu rästikupesa ja maailm nagu mets. Suurem osa rästikutest on pesas, samal ajal kui uudishimulikud mööda metsa ringi luusivad. Kuid iga rästik tuleb ikkagi lõpuks koju, sest kodus on ju ikka kõige parem olla ja kui talv kätte jõuab, jäävad rästikud talveunne ikka oma pesas.

Jaan Tätte ojalaulus on võimas metafoor: „... ta varsti oja tahab tagasi, ta oma koju tahab tagasi“. See tähendab, et me kõik jääme lõpuks oma päritolule truuks. Me pistame oma nina laia maailma, aga see ei tähenda, et me hingest Eestist enam ei hooli. Kui üha enam noori Eestist välja rändab, siis üha enam tuleb võõraid Eestisse. Seega muutub Eesti aina popimaks ja popimaks, sest eestlased, kes välja rändavad, tulevad loodetavasti ka kord tagasi.

Jõgi on lai maailm, suured riigid. Aga Eesti ei jää maha. Eestist räägi-

takse üha rohkem ja rohkem, olgu see Estcube'i kosmosesse saatmine, maailma esimene digisaatkond Luksemburgis, millele Luksemburg vastas samaga. Või Euroopa Liidu eesistumine. Fakt on, et üha rohkem ja rohkem arvestatakse selle riigiga, mis tundub nii noor, kuid on tegelikult juba 100 aastat vana.

Kõik need noored, kes välismaale lähevad, toovad Eesti teiste uste ette ning kui eestlane tagasi Eestisse pöördub ja oma teadmiste pagasiga Eestis suuri asju korda saadab, siis osa Eestit jääb sinna teiste rahvaste mällu, nende mõtteisse mõlkuma. Järgmine kord, kui nad Eestist kuulevad, mõtleavad nad: „Hei! Ma tean seda kohta!“ Ja nii üha enam ja enam, nii et varsti ei pea me enam maailmakaarti kaasas tassima ja seda võõrastele näkku suruma ja näitama, et jah, Eesti on siin ja täitsa olemas.

Seega Eesti on ja Eesti jääb. Meie kõige suurem kohustus on aga kultuuripärandi säilitamine ja mis kõige olulisem: keele säilitamine. Kui säilib keel, säilib ka kõik muu, sest üks keel on nagu riigi DNA. Keelega säilivad laulud, lauludega kultuur, pärimus ning minevik. Nüüdseks juba kulunud väljend „eesti keel on nagu salakeel“ polegi enam nii tõsi, sest kui räägid bussis eesti keelt, võib vabalt juhtuda, et keegi sulle ka samas keeles vastab.

Kes on lugenud Kiviräha romaani „Mees, kes teadis ussisõnu“, teab, et keelel on suur roll. Ja kui te pole seda lugenud, minge koju ja lugege, sest lugemine rikastab keelt. Või pigem lugege midagi muud, sest juubel on ikka rõõmus sündmus.

Ühesõnaga, noored sõbrad, kallid kaasmaalased. Eesti on, Eesti jääb ning aina paremaks kõik läheb. Oleme iseseisvad, jääme iseseisvaks ja kui välja arvata see, et püüdleme selle poole, et meil oma naabrist paremini läheks, hoiame me siiski kokku ning kokku me ka jääme. Heinz Valk ütles kord „Ükskord me võidame niikui-nii!“ ning usun siiralt, et vabaduse tagasi võitmine on meie suurim võit. Nüüd aga edasi suuri asju tegema, kuid kõigepealt sööma, sest suuri asju ei tehta tühja kõhuga.

Elagu Eesti ja jätku leiba!

Alo Malti ja Diana Öpiku kõnesid loe 4. ja 5. lk

Eesti 100: Südame viis on jääv!

Birgit Okmees kirjutab, kuidas Eesti Vabariigi juubeli tähistamisel ühendas kõiki saali kogunenud Luksemburgi eestlasi südamega tegemise rõõm. Kleio Lenzini fotodele kirjutasid allkirjad Mirte Kurm ja Eva Maria Maiquez Seitam.

Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva hommikul kell 11 tervitas kõiki saabujaid Luksemburgi kultuurikeskuses Schéiss juba mõnus melu. Enamik sel päeval esinevaid lapsi kilkasid rõõmsalt üksteise seltsis ning õhtuse peo suupistete ettevalmistajad sagisid kõõgis juba varajastest hommikutundidest peale.

Kaunilt piduliku rüü kujundasid saalile meie armsad Berit Pajula ja Leelo Tamre-Teder ning dekoratsioonide ülesseadmisel oli abiks Helina Rohusaar. Tulemuss oli maitsekas, väljapeetud, samas ilus ja pidulik, mis oma rahvuslikus elegantsis viis kalli kodumaa tunde sel päeval kõigi saalis viibijate südamesse.

Peatselt alanud proovides harjutati läbi nii ühised tantsud kui ka laulud. Imekspandav oli meie vahvate õpetajate professionaalsus, kes lustliku püüdlusega lastele tantsude seade ühe lavaproovi-ga selgeks õpetasid ning esinemisel igat ootamatut olukorda lendleva kergusega lahendasid.

Esinemise ajaks oli tulnud kohale sadakond inimest ning ka õhtused külalisesinejad, kes saabusid kontserdile otse lennujaamast. Nii väikeste kui ka suurte peokülaliste seas pikisilmi oodatud lauljate Nele-Liis Väiksoo ja Lauri Liivi suust kõlanud esimesed viisijupid pugesis juba avanootidega iga kuulaja hinge ning sulandasis kogunud lauljad heakskiitvalt ühtehoidvasse Luksemburgi lauljatepessesse.

Hommikul pidulikul sündmusel astusid Eesti Vabariigi sünnipäeva auks tervituskõnedega üles nii Luksemburgi Eesti Seltsi president Meelik Mallene kui ka Luksemburgi Eesti Kooli juhataja Mari-Liis Kivioja.

Meelik Mallene mõtiskles oma tervituskõnes selle üle, kuidas suhtuda sellisesse numbrisse nagu 100. Ta leidis, et ühe inimese elutee pikkust arvestades on see kahtlemata suur number. Kas 100 on aga ühe riigi jaoks vähe või palju? Vikipeedia andmetel asub Eesti maailma riikide vanuselises arvestuses peaaegu keskmisel positsioonil – 97 riiki on Eestist vanemad ja 98 riiki on Eestist nooremad. "Seda arvestades võib öelda, et Eesti riik on juba soliidse ees – nüüdsest kuulume aga juba ka saja-aastaste seltskonda!", nentis Mallene tunnustavalt.

Samuti arutles Meelik Mallene oma kõnes selle üle, millised sihid peaksime enesele seadma järgmise aastajärgi alguses ning kas täna siin saalis viibivad lapsed saavad osa ka Eesti 200. sünnipäevast.

Ta leidis, et kui siinsetel lastel ja nende lastelastel jätkub tahtmist eesti keelt, kultuuri ja vaimu järgmised 100 aastat ülal hoida, siis nad kindlasti saavad sinna sünnipäevale minna.

"Iga inimhing on Eesti jaoks hindamatu väärtusega. Ükskõik, kas ta asub täna siin saalis, Eestis või Luksemburgis, Soomes või Saksamaal", nentis

Mallene. Tsiteerides Vabariigi President Kersti Kaljulaidi: "Eestlane on see, kes end eestlaseks peab." Mallene rõhutas, et eestlaseks olemine ei tähenda tingimata Eestis elama. „Kõik saavad end eestlaseks pidada, kes seda vaid tahavad ja kelle jaoks on see tähtis,“ lausutas ta.

Mari-Liis Kivioja tundis oma kõnes uhkust väikese, aga tubli Luksemburgi Eesti kogukonna üle. Ta nimetas seda hellitavalt justkui väikeseks külaks, koos oma murede ja rõõmudega. Mari-Liis tundis siirast head meelt selle üle, et meil on nii palju aktiivseid ja ühtehoidvaid inimesi. Ta leidis, et Luksemburgis saame oma Eesti asja vedada täpselt nii palju, kui on inimesi, kes seda vankrit vedada võtavad ja neid, kes vankrile oma öla alla panevad.

Mari-Liis Kivioja sõnadest peegeldus siiras rõõm selle üle, et Luksemburgis on nii palju lapsi, kes Luksemburgi Eesti Kooli (LEK) tegemistest osa võtavad ja lapsevanemaid, kes seda tähtsaks peavad. Ta nentis, et LEK alustas viis aastat tagasi umbes 30 lapsega, nüüd on aga lapsi üle 80. Anneli Akna lauluring alustas Luksemburgis üheksa aastat tagasi 24 lapsega, möödunud aastal suvel käisid nad Tallinnas noorte laulupeol kolme koori ja üle 130 lapsega üle Euroopa. Mari-Liis Kivioja arvates on väga oluline, et lastel, kes on siin sündinud või kasvanud, oleks ka südames Eesti ja Eesti kultuur ning eesti keel oleks südame keel.

Vabandust, mul ei ole enam kommi.

Kommid said otsa (all vasakul).

Peo parim osa – kommid!

Kuidas ma siia sattusin?

Kui vanaks Eesti nüüd saigi?

100!

Rahvarietes võib ka breakdance'ida.

Salakoosolek.

Kolm musketäri.

Peost väsinud.

Eesti julgegu olla veidi metsik!

Õpetaja Alo Malti kõne Eesti Vabariigi iseseisvuspäeva 100. juubelil Luksemburgi Eesti seltsi kontsert-vastuvõtul Schéiss Arquebusiers

Head peokülalised, daamid ja härrad! 10 aastat tagasi, Eesti vabariigi 90. sünnipäeva aktusel Euroopa koolis oli mul au kõnelda mitmetele siinviibijatele kui tollastele lapsevanematele ja õpilastele. Mäletan, et rääkisin muuhulgas sellest, kui oluline on kodu- ja väliseestlaste vastastikune toetus. Möödunud kümne aastaga on siin Luksemburgis selles osas väga palju ära tehtud. Luksemburgi Eesti Seltsi jõuluaegne heategevusloterii, millega aidatakse vähekindlustatud peresid Eestis, on selles vallas üks olulisemaid ja tulemuslikemaid algatusi – julgen öelda, et lausa legendaarseks saanud ettevõtmine, mille üle võime südamest rõõmustada.

Taoline abivajajate märkamine ja toetamine on olnud osa meie kultuurist, eesti kultuurist, mis on toonud meid siia ja viib kahtlemata ka edasi. Eesti Vabariigi juubelile pühendatud TEA entsüklopeedia erivaljaandes „Eesti Vabariigi 100“ – usun, et paljud on seda juba sirvinud – on kokku ligi nelisada (394) lehekülge, mis jaotatud kuueks peatükiks: „Eesti“, „Ajalugu“, „Rahvas“, „Loodus“, „Majandus“ ja „Kultuur“. Viimane, kultuuripeatükk hõlmab sellest kõigest peaaegu poole: 175 lehekülge, kusjuures mõned teemad, mis paigutatud mujale (nagu näiteks usundid ja haridus), võiksid samuti vabalt kultuuri alla kuuluda. Pigem võime siinkohal küsida: mis ei ole kultuur? Üks universaalsemaid kultuuridefinitsioone kõlab järgmiselt: kultuur on inimese sihipäraste tegevuste ja tegevusviiside kogum ning nende tegevuste resultaat. Nõnda on ühtviisi kultuur nii vaibakudumine (tulemuseks vaip) kui kauplemine (tulemuseks kasum või kahjum). Seega tasub üha meele pidada, et kultuur ei eksisteeri mitte tänu majandusele, vaid majandus on osa kultuurist.

Just kultuur ja keel on need, mis teevad meid omaäniliseks, teevad Eestist Eesti. Kultuuri ja keelekontaktid ning geenivahetus on rohkem kui 11 000 aasta jooksul vorminud meid selliseks, nagu oleme täna. Rääkides geneetilisest ja keelelisest sugulusest, tuleb kindlasti rääkida ka kultuurisugulusest, nagu ongi teinud seda erialateadlased viimase paarikümne aasta jooksul. Muuhulgas on saanud selgeks, et oleme geneetiliselt protoeurooplastele ja kultuuriliselt eurooplastele sarnasemat kui meie idapoolsetele keelesugulastele. Nii et nooreestlaste omaegne eesmärk oli õigupoolest paljuski saavutatud juba sõnastamise hetkel.

Austatud kuulajad! Üheks kõige eestlaslikumaks luuletaja on peetud Juhani Liivi. On ka öeldud, et keegi pole suutnud aimata eestluse sügavamalt olemust ja sisu paremini kui tema oma vaimuõõ piirimaalt. Nii on paradoksaalsel kombel meist, eestlastest, aru saamiseks vajalik mingi nihestatud reaalsustaju. Lubage mul siinkohal tsiteerida Mart Laari: „Eestlased on alati natuke metsa poole olnud ehk teinud asju, mis teistelega tunduvad võimatud. Kui me muutume liiga viisakaks, läheb meil

alati halvemini.“ (ERR, 04.02.2018). Juhani Liiv ei olnud kindlasti perfektsionist. Ta kirjutas südamega, taotlemata vormitüüsti. Nii peaks ka Eesti julgema teha mõnikord asju südamega, julgema olla pisut metsik, ebakonventsionaalne, teistmoodi. Seda enam, et erinevus ju rikkastab!

Eestlastest kui metsarahva trääkisühena esimestest Oskar Loorits juba möödunud sajandi keskpaiku ning viimastel aastatel on seda teinud Valdur Mikita oma suurepärase kirjutistes. Näiteks metsa- ja stepirahvaste erinevust peegeldab suhtumine loodusesse: metsas on iga üksik puu väärtuslik, stepis ei tähenda üks rohküra suurt midagi. Mets aga on lahutamatu, lausa põhjuslikult seotud maaga, millel kasvab.

Poleks maad, poleks ka metsa. Poleks meil just sellist Eestimaad, poleks ka sellist Eesti riiki, nagu meil praegu on.

Daamid ja härrad! Eesti riik eksisteerib teatavasti oma kodanike vaba tahte väljendusena, võõrandamatu enesemääramisõiguse väljendusena. Eesti inimesed, aga ka maa, mets, järved ja jõed on meie hindamatu rahvuslik varandus, mille osas on õigus ja kohustus kaasa rääkida kõigil kodanikel. Ei maksa jääda uskuma pseudomüüti, et maailm muutub justkui inimeste tahtest sõltumata. Sellega distantseeruksime kõigest toimuvast mugavasse anonümsustooni, kus keegi otseselt millegi eest ei vastuta. Maailm muutub ja meil tuleb sellega kohaneda – niisugune on tüüpiline rüübe, mida ikka ja jälle avalikus ruumis kohata võib.

Maailm ei muutu siiski iseenesest, vaid tänapäeval enamasti ikka inimese tegevuse (või tegevusetuse) tulemusel. See kehtib nii füüsilise kui mentaalse keskkonna kohta.

Looduskeskkonna muutmisel on enamasti pöördumatud tagajärjed ning seepärast tuleb kõik taolised otsustused teha põhimõttel „ühaksa korda mööda, üks kord lõika“. Need mõtjad oleme me ise ning lõikajad meie lapsed ja lapselapsed, kes kindlasti ei taha meilt päranduseks saada „pastöriseeritud“ jõgesid, kui kasutada Valdur Mikita metafoori.

Daamid ja härrad! Truudu tähendab ka vastutamist. Olles truu isamaale, vastutame oma maa ja rahva käekäigu eest, ükskõik kui kaugel me ka ei viibiks. Eesti jaoks kriitiliselt, 1939. aastal kirjutas Anton Hansen Tammsaare: „[...] kui tahame end tõelikuult aidata, peame kasvatama sisemist veendumust, et ainuke meie õige pääsetee on truuduses oma maa, oma rahva, oma keele, oma kultuuri, oma omapära vastu. Kui meil see tõetundmine puudub, siis ei või meid keegi aidata, sest me oleme nagu hunnik liivateri, mida tuulepuhang lennutab, või nagu suits, mis hajub ilmaruumis.“ (Eesti Noorus 12/1939).

Julgegem olla truid, julgegem erineda; olgem erilised, olgem erakordsed, olgem eestlased! Elagu Eesti!

Alo Malt kõne esitamas. Foto: Kleio Lenzini

TALLINNAL JA LUKSEMBURGIL ON ÜHISED TÄHED: Juubelpidu kaunistasid Nele-Liis Vaiksoo ja Lauri Liivi emotsionaalne esinemine. Neid saatis klaveril kolmas küllaline Eestist, armastatud Olav Ehala.

ESTI NAISED JA EESTI MEHED: Berit Pajula (keskel) ja Merily Tosin (vasakult teine) jagavad oma tundeid Eesti Vabariigi 100. juubeli puhul, eesti mehed Klen Teder (paremalt esimene) ja Helmer Avaksoo (vasakult esimene) on kohaselt umbuslikud ja valvel. Leelo Tamre-Teder (paremalt teine) hoiab eesti naiste positiivset joot.

Välismaal elamine ei tee meist vähem eestlasi

Diana Õpiku kõne Eesti Vabariigi juubeli puhul pidulikult aktusel Euroopa Koolis.

Kallid kaasõpilased, õpetajad, vanemad, kallid Eesti! 100 aastat. Sada aastat omariiklust, arengut ning kokkukuuluvustunnet. Eesti võib küll teiste riikidega võrreldes noor olla, kuid meie jaoks on sada oluline saavutus. See on rohkem kui arv, rohkem kui juba läbi elatud aastad meie oma riigis – see on teadmine, lootus ja usk, et me jääme vabaks ka tulevikus, ka järgmise saja aasta jooksul.

Nii noortele, nagu enamik meist siin on, on sada aastat pikk aeg. Meil kui noorimale põlvkonnale ei ole mälestusi enne 21. sajandit toiminust. Me ei oska reaalselt ette kujutada Nõukogude liitu ega meie vanemate või vanavanemate lapsepõlve. Meie teame ainult vabadust, millesse me sündisime. Ja ometi on see sada aastat ka piisavalt lühike, need eelmise sajandi sündmused piisavalt värsked, et ka meie osaksime seda iseseisvust hinnata. Just tänu sellele iseseisvusele on meil võimalik täna siin, hoopis teises riigis kokku tulla, et oma isamaa sünnipäeva tähistada.

Ja mida me siis öieti tähistame? Mis teeb selle päeva nii tähtsaks ka meile, kes Eestis ei ela? Ma usun, et vastus sellele on ühte kuuluvustunne. Eestis on väike riik ja eestlased väike rahvas, ning kuigi me naljale, et eestlane ei salli teist eestlast, sellime me üksteist siiski rohkem kui võhivõõraid.

Meid seob kokku keel, ühine vaate- nurg maailmale, must huumor ning laulmine, millele me just siin Luksemburgis oleme suutnud palju rõhku panna. Ükskõik kuhu me maailmas satume, ei saa meie loomusest päriselt aru keegi muu kui teine eestlane. See meid ühendabki, nii Eestis kui võõrsil, ning seda on põhjust tähistada.

Elades Eestist eemal, kuid tundes enast ikka eestlastena, on meile veel eriti tähtis säilitada kõike seda, mis on meile kallis ja tuttav. Tänu Euroopa koolile, tänu meie eesti keele õpetajatele, tänu LESile on meil võimalik hoida suhteid teiste eestlastega, säilitada oma keelt ning tunda, et ka Luksemburgis võib leida tükikesse Eestit.

Kuid kõige suurem osa sellest ühtekuuluvustundest ning soovist endale al- gabs ja lõp peis meis endis. Meie ise, koos, oleme täna siia tulnud, et tähistada mida- gi, mis on meile tähtis. Olgu rõhk kas Eestil, mõttele eestlaste hulkakuulumisest, side- mel selle maa ja rahvaga, seal elavate su- gulastega, mälestustel, kodutundel, kodu- igatsusel või armastusel. Iga inimese jaoks tähendab täna siin olemine natuke erinevat asja, kuid just see määrab meie eestluse, teeb meist kui indiviididest eest- lased. Ja eestlaseks jäämise eest vastu- tame me kõik isiklikult, nii lapsed kui täiskasvanud.

Eestit meeles pidades, seal ikka käies ja tema käekäigu vastu huvi tundes jääme ka meie eestlasteks, kuigi me Eestist nii kaugel oleme. Ja vahest annabki see kau- gus meie ühtekuuluvustundele veel midagi juurde, teeb Eesti meie südames veel lähedasemaks.

Õeldakse, et ainult millestki lahuse- olles saab selle tähtsusest aru, ning ma arvan, et sama võib öelda ka Eesti kohta. Nähes muud maailma, olles harjunud mitmekesisema elu ja inimestega, oleme

Diana Õpik kõnet esitamas. Foto: Kadri Riikoja

õppinud nägema Eestit teistest perspektiiv- vist. Mõnede jaoks on mõeldamatu elada kusagil mujal kui Eestis, kuid meie, lubage mul see üldistus teha, oskame hin- nata nii Eestit kui ka muud maailma. Siin elamine on andnud mulle globaalsema tunde, mida pisike Eesti ei oleks suutnud pakkuda. Tänu sellele võin ma ennast nimetada ka eurooplasteks, kuid see ei tähenda kunagi, et ma lakkaks olema eestlane – ma loodan, et kõik võivad minuga siinkohal nõustuda.

Eestist eemal elamine ei tee meist vähem eestlasteks, küll aga teeb see meid mitmekesisemaks. Me oleme kokku puu- tunud nii paljude erinevate traditsioo- nide ja kultuuridega, et võibolla just selle kõige kogemine teebki meie enda tra- ditsioonid ja tavad meile veel kallimaks – selle teadmise pärast, et need on just meie oma ainulaadsed pärimused.

Võtkem näituseks laulupidu: mitte kusagil mujal maailmas ei toimu sel- list üritust; ning kuigi me Eestis ei ela, ei tähenda see, et meid laulupidu vähem hu- vitaks. Just vastupidi – mulle tundub, et võibolla just siin lauljand, on, on laulu- peole saamine veel tähtsam, sest sellele osaledes võime endale kinnitada, et oleme sama palju eestlased kui kõik teised. Võime ka kindlad olla, et see, kus me elame või kui kaugel me Eestist elame, ei vähenda meie hoolimist ega Ees- ti tähtsust meie jaoks.

Täna päev paneb meid kahtlemata mõtlema meie minevikule ning Eestile praegu, kuid mõelgem ka tulevikule. Sada aastat on meil oma riik olnud ja selleks, et teda veel järgmised sada hoi- da, peame teda samamoodi väärtustama, samamoodi eestlasteks jääma.

Ma loodan, et see armastus, mida me täna Eesti vastu tunneme, muutub ajaga ainult tugevamaks ja et Eesti jääb ka temast eemal olles ikka meie koduks. Euroopa kooli lõpetamise järel pöördu- vad mõned meist Eestisse tagasi, kuid suurem osa läheb õppima mujale. Aga vastus küsimusele, kust me tuleme ja kes me oleme, ei pea muutuma, nii et olgem ka väliseestlastena ennekõike siiski eest- lased. Nagu täna näha, tuleb meil see väga hästi välja, jätkugu vaid tahet! Kallis Eesti, palju õnne sajandaks sünnipäevaks!

Meie Riita kirjutab kõige õigemini

Vikerraadio korraldab iga aasta märtsis üldrahvaliku eestikeelse e-etteütuse kirjutamist. Tänavu oli Eesti Vabariigi 100. juubelile pühendatud võistluse võitjate seas Euroopa Kontrollikoja tõlkija Riita Märka, kes tunnistati kõige kiiremini ja korrektsemalt etteütuse kirjutaja- naks nende seast, kes elavad välis- maal.

E-etteütus käis niimoodi, et legendaarne raadiohääli Urve Koni luges 14. märtsi hommikul Vikerraadios teksti ette ning samal ajal said kõik soovijad seda internetis online'is kirjutada ning ära saata.

Seejärel kontrollis vastav program kõik tööd paari tunniga ära. Kokku kirjutasi sel viisil etteüt- luse üle maailma rekordiliselt palju eesti keele oskajaid – 6377. Aga vaid 37 ehk 0,58 protsenti kirjutaja- tatest suutsid seda teha ilma ühegi veata ja üks neist oli meie Riita!

Veendumaks, et tegemist pol- nud lihtsa etteütusega, avaldab Mõnikord selle õiges kirjapildis:

„Tänapäeval külastaks Tammsaare kui kuurortides käija igal juhil modernset spaakeskust, uurides pärast massaaži ka oma šedöövrüte retseptisiooni 21. sajandi vargamaelikus tööühiskonnas.

Peas tohuvabohu, mekkis eksami- nand hende mõtete linna kuul- saimas bistroos singi-juustu-küü- slugutäidisega bataati, silme ees lugemata hitt-teosed, ja unistas laenutusähtagadeta raamatuko- gust.

Lavastuste sari „Sajandi lugu“ ühendab vastastikku teatrid, mis pakuvad peale vaba aja veetmise võimaluse ka pika kõlblikkusajaga vaimutoitu. „Jannsen, Jakobson,“ ütles aasta tegijast noorkotkas vanalini- kus bistros toimumu viitlusele, „ei teadnud e-aabitsast ega e-koolist midagi, vaid veensid igeamest, et rahvustunne, mis maitseb nagu rukkileib röösakoorevõiga, rajaneb kirjaoskusele.“

Tekstis lubati kasutada ka viite- parallelismat:

- * 21. sajandi / XXI sajandi
- * singi-juustu-küüslaugutäidise / singi-juustu-küüslaugu täidise
- * hitt-teosed / hittteosed
- * röösakoorevõiga / röösa-koore võiga
- * iga meest/igeamest

Riita Märka.

SELLISES SAALIS PEAMEGI PIDU: Luksemburgi Eesti seltsi esimees Meelik Mallene juhatab sisse õhtust juubelpidu kultuurikeskuse Schéiss ühes saalis, kuhu kogunes ligi sadakond külalist.

TALLINNA KILUD: milline eestlaste juubelpidu ilma nendeta?

Välismaal elades kasvab huvi kodumaa vastu

Birgit Okmees rääkis kolme eri ajal Luksemburgi kolinud eestlanna, milliseid õppetunde annab uues kultuuriruumis elamine, kuidas hoida välismaal alles oma Eestit ning mis on Luksemburgis oluliselt teistmoodi kui kodumaal. Ajalehele Mõnikord jagasid oma kogemusi Euroopa Parlamendi Eesti tõlkeosakonna assistent Pille Rebane, paberikunstnik Kadri Otspere ning kommunikatsioonistrateeg ja illustraator Ave Schmidt.

Kas teie arvates on inimestel, kes välismaale elama lähevad, pisut teised isikuomadused?

Kadri: Arvan, et need, kes Eestist ära lähevad, on julged. Julgus on siin märksõna. Julgus ennast proovile panna teises keskkonnas ja kultuuriruumis.

Ave: Põhjused, miks teise riiki elama minnakse, võivad olla väga erinevad. Samuti ka asjaolu, mismoodi uues elukohariigis toimetatakse ja milliseks kujuneb suhe uue koduga. Sestap on minu meelest raske ka tuua välja mingeid tühiseid sarnaseid isikuomadusi. Mulle tundub, et parima kogemuse saavad avatud inimesed, kel on valmisolek teiste kultuuride kohta õppida. See on väärt kogemus nii isiklikus kui ka ühiskondlikus plaanis.

Milline oli teie tee Luksemburgi?

Pille: Ma avastasin Luksemburgi Reinu (Rein Rebane – toim.) kaudu. Tema oli Luksemburgis juba kolm aastat elanud ja käis siin tööl. Ühel hetkel pidin tegema otsuse, kas ma elan Eestis edasi või kolin siia tema juurde. Luksemburgi tulin 2006. aastal. Sellest on tänaseks möödunud juba 12 aastat. Leppisime Reinuga kokku, et olen alguses kodus ja hakkan tööd otsima. Tööle saamine oli tollal palju keerulisem, kuna vaja oli ka elamis- ja töөлuba. Ise olin elanud varem USAs, kuid ma ei teadnud Euroopa Liidu süsteemidest midagi. Olin sellest kaugel.

Kadri: Abikaasa sai viis aastat tagasi tööpakkumise Luksemburgi ning mina tulin temaga kaasa. Peale keskkooli mõtlesin ma sageli sellele, et sooviksin mõnda aega välismaal elada. Tol ajal ma seda sammu üksida ei julgenud ette võtta. Aga nüüd julgusin.

Ave: Mina kolisin Luksemburgi viis kuud tagasi, sest minu elukaaslane on luksemburglane. Me elasime, õppisime ja töötasime peaaegu neli aastat Viinis. Mingil hetkel pidime võtma vastu otsuse, kuhu riiki soovime koos elama asuda. Otsus langes Luksemburgi kasuks, sest ta oli lõpetamas Viinis sotsiaalpoliitika ja sotsiaaltöö õpinguid ning Eestis oleks tal olnud keeruline oma erialal tööd leida. Minu erial on dünaamilisema iseloomuga.

Uude elupaika kolimisega kaasneb palju ootamatuid olukordi, millega ei ole arvestatud. Kas saaksite välja tuua sellise situatsiooni ja mida on see õpetanud?

Kadri: Luksemburgi kolides ei osanud ma arvestada asjaoluaga, et kõik siin riigis võtab väga kaua aega. Kõige lihtsam näide oli internetiühenduse saamine. Kuu aega ei olnud meil mingisugust sidet muu maailmaga. Siin pead olema kannatlik ning arvestama, et mitte miski ei liigu iseenesest. Eestis olin harjunud, et kõik sai kiiresti

korda aetud, kasvõi interneti teel ja digiallkirjaga. Siin aga pidi ükskõik millises asutuses asju ajades seisma silmitsi bürokraatiaga. Ma ei osanud ette kujutada, et selline asi üldse on veel võimalik. Siinoldud aja jooksul aga olen õppinud sellega arvestama ja tean, et kõik siin võtab lihtsalt kauem aega.

Pille: Minu jaoks oli ootamatu, et kohaliku keele mittetundmine tegi siin suhtlemise nii raskeks. Ma ei osanud siia kolides prantsuse keelt ja eeldasin, et inglise keelt räägitakse rohkem. Ma tundsin, et olen justkui maailmast ära lõigatud. Ma ei saanud kelle-gagi suhelda ja inimesed ei olnud nii soojad, nagu ma olin arvanud. USA-s oli kogemus hoopis vastupidine – inimesed hakkasid minuga rääkima busepeatustes, tänaval. Ka keele omandasin seal kergesti. Püüdsin siin sama suhtumisega olla, kuid sain kogu aeg vastu näppe ja rohkem ei tahtnudki inimestega kontakti leida. Mäletan selgesti ühte juhust trennis, kus püüdsin masinat seadistada. Üks lahke inimene tuli mulle appi, kuid kuna meil ei olnud ühist keelt, siis me lihtsalt naeratasime teineteisele. Mõtlesin endamisi, kuidas ma saan siin niiviisi elada. Aastate jooksul Luksemburgis elades ja erinevatel keelekursustel käies õppisin siiski prantsuse keele selgeks. Ma arvan, et umbes kolm aastat peale siia elama asumist tundsin end juba siinse keelekeskkonnas paremini.

Ave: Minu jaoks ei ole see esimene kord võõrresse riiki elama asuda. Olen selle juba korra varem läbi teinud ja see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada.

Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada. Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada. Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada. Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada. Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada. Minu kohanemist lihtsustas kindlasti ka asjaolu, et minu elukaaslane on luksemburglane ning see annab justkui teatava valmisoleku – oskad ootamatustega arvestada.

Pille, kas inimesed on Luksemburgis nende kümne aasta jooksul muutunud, mis sa oled siin elanud?

Pille: Inimesed on palju muutunud. Luksemburgi on tulnud palju inimesi, kes räägivad inglise keelt. Inimesed

Paberikunstnik Kadri Otspere.

“Eesti pühade tähistamine tekitab rohkem kodutunnet.”

“Eestis olin harjunud, et kõik sai kiiresti korda aetud, kasvõi interneti teel ja digiallkirjaga.”

mõistes, kuid mu kodu praegusel hetkel on siin. Luksemburgis on justkui minu igapäeva kodu, siin on mu töö ja nädalarutiin. Eestis on minu puhkseaja kodu.

Ave: Siinoldud aeg on olnud väga lühike, kuid äretult vahva. Selle aja jooksul oleme elukaaslasega väga palju matkanud ja avastanud erinevaid radu. Siin on ju imeilus loodus! Mul on hea meel selle üle, et olen leidnud inimesed enda ümber, kellega saan mõtteid vahetada. Minu jaoks on kvaliteetsed inimsuhted alati hästi olulised olnud. Seekordne Eestist äraminemine oli pisut teistmoodi. See ei olnud nii lihtne nagu mitu korda varem ning olin justkui pisut äraoatav. Eestis on mulle väga armas, seal on mu pere ja sõbrad. Ometi teadsin ma kindlalt, et see, mille pärast ma lahkusin, oli igati seda väärt, et minna.

Kadri: Eestis on ikkagi minu kodu. Tunnen, et kui ma lähen sinna, siis ma lähen koju. Ma ei ole siiani Luksemburgis ära harjunud sellega, et ma ei saa paljudest asjadest siin lõpuni aru. Kui olen Eestis, siis saan kõigest aru. See on oluline. Minu jaoks on võõras mõte, et jään siia igaveseks. Ma olen Luksemburgis siiski ajutiselt.

Kadri, mis siinolemise sinu jaoks võõraks teeb?

Kadri: Ma arvan, et see on olnud sellest, mis igale inimesele on tähtis. Minu jaoks on olulised minu pere ja sõbrad. Vanemad ja paljud minu head sõbrad on Eestis, mistõttu tunnen sageli end siin omapead.

Lastel võib see olla aga teisiti. Nendel on sõbrad siin ja kui nemad kasvavad siin suureks ja neil tulevad omakorda lapsed, siis nende jaoks Eesti ei kanna võib-olla enam sellist tähendust. Eesti on siis vaid nende isa või ema maa.

Kui võrrelda kahte riiki, siis mis on head Luksemburgis ja mis Eestis?

Kadri: Alguses tundus, et inimesed on siin teistsugused – lahked. Kuid kas ikka on? Eestis on ka väga palju lahkeid ja toreid inimesi. Seal on ka õelust. Kuid ka siin on seda samamoodi. Peale viit aastat Luksemburgis elamist näen, et kaks riiki ei olegi nii erinevad, kui alguses paistab. Mõlemas riigis on kõik asjad olemas. Eestis on aga mu vanemad ja sõbrad ja see on minu jaoks kõige olulisem. Siin seda ei ole. Tänaseks päevaks on see ainus erinevus kahe riigi vahel.

Ave: Ma olen suur Eesti fänn ja neid häid asju on seal nii palju – inimesed, imeline loodus, mu mõttekaaslased ja pere. Ma tunnen Eestit läbi ja lõhki ja Eestis on selline tunne, et kui midagi väga tahta, on see alati võimalik – keegi ega miski pole kättesaamatu. Eesti on pisike ja igasugu protsessid on selle võrra lihtsam algatada. Luksemburgis tunnen aga, et siinsed inimesed on üldisemalt õnnelikumad. Inimene on rohkem väärtustatud. Õnnelikke inimesi, eriti vanu inimesi, on palju rohkem. Nad tunnevad end siin oluliselt paremini. Eestis on selline keskmine vanaema-nais profiil suhteliselt õnnetu. Seal teeb aeg-ajalt meele väga kurvaks.

Pille: Eestis on kultuuriline mõistmine, saame asjadest ühtemoodi aru ning seetõttu on meil võimalus lahendada mingeid olukordi lihtsamini. Kindlasti on üheks positiivseks tegu-

riks ka keel, saame alati kõigest 100% aru. Keele tundmine võimaldab end rikkamalt väljendada. Eesti paistab uuendusmeelse innovatsioonimaana silma kõikjal maailmas. Ka Luksemburgist vaadatakse Eesti poole suurte silmadega, kuidas see kõik võimalik on ja kuidas me oleme nii osavad. Luksemburgi kasuks räägib aga tema geograafiline asukoht. Siit on lihtne ükskõik kuhu reisida. Tänu siin-sele multikultuursele ühiskonnale saame rikkalikult osa ka erinevatest toidukultuuridest. Ka inimeste kogukond on siin väga paljurahvuseline. Minu lapsega käivad ühes klassis nii india lapsed, jaapanlased kui ka lapsed paljudest teistest maailmajagudest. Leian, et lastele tuleb kasuks, kui nad saavad kasvada multikultuurse keskkonnas. Nad teavad, et inimesed on erinevad. Seda kogemust oleks Eestile ehk rohkemgi vaja.

Kas te saaksite tuua välja mõne suure erinevuse Eesti ja Luksemburgi vahel?

Ave: Tunnen, et Luksemburgis on inimestel lihtsam elada. Inimest väärtustatakse ühiskonnas rohkem. Ja inimväärikus on seotud paljuski toimetulekuga. Suurem osa inimesi tuleb siin paremini endaga toime ja seda on ühiskonnas tunks. Ja arvan, et see on healuriigi üks tunnusus. Selles, et igatiks on oma õnne sepp ja me kõik saame end üles töötada, on kindlasti omajagu tött, kuid see kipub olema pigem hästi toime tulevate inimeste retoorika. Me kõik sünime niioelda nähtamatu pagasiga (nahavärvus, rahuvus, vanemate majanduslik olukord vms).

Need on tegurid, mis võivad meie käekäigule kaudset või otset mõju avaldada. Eestis määrab see nähtamatu pagas, millega me sünnime, hetkel rohkem kui Luksemburgis. Siin toetab sotsiaalsüsteem inimesi vajadusel oluliselt paremini. Riik panustab kõvasti sotsiaalsääri. Suur erinevus, mida kahe ühiskonna vahel tunnetan, on tolerantsus teiste kultuuriesindajate suhtes. Luksemburg on hea näide sellest, et vaatamata rahvuste paljulisusele ja kolmele riigikeelele on siin säilinud oma keel ja kultuur. Mulle tundub, et siin ei kardeta nii väga luksemburgi keele või kultuuri kadumise pärast ja ei vastandata end teiste rahvuste esindajatega.

Kadri: Luksemburgis ei ole võrreldes Eestiga nii suurt konkurentsi ja kõik suured ettevõtted on monopolis. Näiteks pakuvad kõik siinsed telekommunikatsiooni ettevõtted oma teenuseid ühe hinnaga. Eestis on nii, et kui üks ettevõtte hindu langetab, siis teevad seda ka teised. Väga paljudes Eesti ettevõtetes on klienditeenindus palju paremal tasemel kui siin. Siin-se ühiskonnas on müüja kuningas ja klient ootab senikaua kuni müüjal on aega temaga tegeleda. Eestis on klient kuningas.

Pille: Mina näen siin Vana ja Uue Euroopa käitumismustreid. Erinev on kahe ühiskonna suhtumine sellesse, kes me tahame olla ja kuidas end defineerime. Eestlaste jaoks on oluline see, kust me tuleme. Me tahame olla nii palju erinevad sellest, kust me tuleme. Siinse ühiskonna moto on, et me tahame jääda selleks, kes me oleme (”Mir wëlle bleiwe wat mir sinn”). See defineerib neid väga hästi. Ärge üritage meid muuta! Kuigi suhtumine muutub aeglaselt, on ka siin

Euroopa Parlamendi Eesti tõlkeosakonna assistent Pille Rebane.

juba arengut näha. Näiteks pangas anti mulle hiljaegu teada, et varsti nad enam sularahaga kontoris ei tegele ning raha saab hakata sisse maksma ka läbi automaadi.

Mis on teid Luksemburgis elades kõige enam üllatanud? Milline on sinu kõige vahvam elamus?

Kadri: Ma arvan, et kõige toredama elamuse on pakkunud mulle siinne ilutulestik, mis lastakse taevasse iga aasta 23. juunil, suurhertsogi auks tema sünnipäeval. Ilutulestik on nii võimas, et Eestis ei ole ma kunagi midagi sellist näinud.

Pille: Raske on nimetada ühte konkreetset sündmust. See on aja jooksul nii palju muutunud. Kui me ei olnud veel lapsevanemad, siis olid tegemised teised. Nüüd on need hästi perekesksed. Ma arvan, et kõige vahvam sündmus on aga seotud siiski siin-se suurhertsogi sünnipäevaga. Terve linn pannakse selleks sündmuseks

“Meie emakeel areneb ka Luksemburgis edasi.”

“Arvan, et Euroopas elades ei ole keeruline säilitada eestluse tunnet. Ookeani taga on see palju keerulisem.”

kinni, seatakse üles erinevad lavad. Ka suurhertsogi pere tuleb ilutules-tikku vaatama ja rahvast tervitama.

Ave: Üks mälestus seostub Viandeni linnaga riigi põhjaosas. Käisime seal matkamas. Ilm oli sel päeval hall, vinejas ja vihmane – selline mõnusalt müstiline. Mu matkakaaslane rääkis lugusid Victor Hugost, kes sellest linnast oli väga võlutud ja seal ka pikemaalt peatus. Ta rääkis sellest, kuidas ühel päeval oli linnavanem ära olnud ja samal ajal oli tekkinud linnas tulekahju. Hugo oli tulekahju puhkedes ohjad enda kätte haaranud ja leekide kustutamiseks inimeste õrniseeritud, sh ka ise veepange edasi andnud. Teine meelde jääv mälestus seostub ühe kohaliku workshopiga Eschis asuvas baaris nimega WandelBar. Seda peab luksemburglane, kes on ka aktiivne jätkusuutliku mõtteviisi ja linna kogukonnaaedade propageerija. Workshopi teema oli - kuidas valmistada suhkrust ja sibulast kõhasiirupit. See tundus minu jaoks esmapilgul

nii absurdne, kuid arvasin, et sinna võivad tulla kokku väga vahvad ja põnevad inimesed. Ja ma ei pidanud pettumata. Kohtusin seal ühe Itaalia pangatöötaja ja Austria üliõpilasega. Tundsin jällegi, et nii erineva kultuuritaustaga inimesed tulevad kokku, kuid need ühendab üks väärtustessüsteem ja põnevad teemad, millest rääkida. Sellistest kohtadest saadav emotsioon on nii ehe ja rikastav. Ma asutusin justkui jälle sammu edasi.

Kas teie jaoks on raske säilitada välismaal elades eestluse tunnet ja emotsionaalset sidet kodumaaga?

Ave: Arvan, et kui tunne on kuum, ei kao see side kuhugi. Minul aitavad seda hoida minu lähedased ja palavad tunded Eesti kultuuri ja looduse vastu ning pidev uudishimu Eesti käekäigu vastu. Aga olen kohanud ka vastu-pidiseid näiteid. See ei ole kindlasti iseenesestmõistetav.

Pille: Tunnen, et olen välismaal elades ehk liigagi palju Eestiga seotud. Tööl viibides räägin ma eesti keelt, samuti ka kodus. Siin elades sooviksin aga rääkida rohkem teisi keeli. Hommikut alustan peaaegu alati Terevisiooniga ning õhtut lõpetan Ringvaate saadet vaadates. Arvan, et Euroopas elades ei ole keeruline säilitada eestluse tunnet. Ookeani taga on see palju keerulisem.

Mäletan hästi, et USAs viibides avastasid end vahepeal mõlemast inglise keeles. Seal ei olnud nii palju eestlasi ja iga päev pidin suhtlema vaid inglise keeles. Lõpuks olid ka unenäod inglise keeles ning kui kodusega suhtlesin, tajusin, et raske on leida sõnu oma emakeeles. Positiivne on aga asjaolu, et meie emakeel areneb ka Luksemburgis edasi.

Kadri: See ei ole minu jaoks raske. Tunnen, et minu side kodumaaga on tugev. Pigem on mul peale pikka suve raske Luksemburgis tagasi pöörduda.

Kas te tähistate võõrsil elades Eesti traditsioonilisi pühaid?

Kadri: Tähistame küll. Näiteks emadepäeva ja isadepäeva tähistatakse Luksemburgis Eestist erineval ajal. Neid tähistame siiski Eesti kalendri järgi. Emadepäeva tähistatakse Eestis maikuus, siin juunis ning isadepäev on Luksemburgis eriti vara – oktoobrikuu alguses. Eestis tähistatakse seda novembris.

Tähistame ka Vabariigi aastapäeva ja jõulusid. Ka vastlapäeva peame Luksemburgis ja küpsetame vastlakukleid. Kahju, et vastlaliugu lasta ei saa. Lihavõtteid tähistame alati just Eesti kombe kohaselt – sibulakoorte ja värvidega mune värvides. Eestile omaste pühade tähistamine tekitab ka rohkem kodutunnet.

Pille: Sarnaselt Eestile tähistame siin emadepäeva ja isadepäeva. Võtame osa aga ka siinsetest kohalikest üritustest. Kevadel on Buergbrennen (talve ärasaatmise püha – toim.), nn pühumeeste põletamine. See tähendab, et pime aeg on möödas ja valge aeg tulemas. Veebruari esimesel nädalal käivad lapsed lastematega uste taga ringi ning ka see tähistab valge aja saabumist. Tean küll siinsete pühade tähendust, kuid südama lähedased on siiski Eesti pühad.

Algus lk 7

Võõras riigis ja kultuuriruumis elades puutume kokku ka kohalike traditsioonide ja pühadega. Mis on siinsetest tähtpäevadest ja/või traditsioonidest teid kõige enam puudutanud?

Pille: Kõige olulisem on siin juba eelnevalt mainitud iga-aastane Luksemburgi suurhertsogi sünnipäev, mida tähistatakse suurejooneliselt 23. juunil. Ka siinseid väiksemaid usupühaid on tore kõrvalt jälgida, kuid kuna ma ise ei ole usklik, siis nende tähendus jääb minu jaoks võõraks. Ja kindlasti Schueberfouer – seal tuleb igal aastal siiski käia friteeritud kala söömas.

Kadri: Kevadel on Luksemburgis selline vahva traditsioon, mille kohaselt üks partneritest ostab suure Pretzeli (saksa tradit. kringlike – toim.) ning kingib selle oma kaasale. Lihavõtte ajal ostab teine partner suure šokolaadimuna ning kingib selle omakorda vastu. Ja nii igal aastal. Kui üks peab meeles ja toob Pretzeli, siis on teisel poolel justkui kohustus ka muna vastu tuua. See tundub väga huvitav ja armas komme, kuid kuna me täpselt ei tea selle tähendust, siis me ei ole seda oma pereringis tähistanud. Siinsete traditsioonid jäävad siiski võõraks. Pigem tähistame Eesti pühaid.

Ave: Mind on kõige enam puudutanud Kleeschendeeg ehk jõulud 6. detsembril. Sel kuupäeval on ka minu sünnipäev ning ma teadsin juba varakult, mis siin sel päeval toimub. Ma olen kuulnud ka elukaaslaselt tema lapseõlvemeenutusi ja lugusid jõulude kohta. Näiteks, kui 6. detsembri eel oli taevas hästi punane, siis küpsetas Kleeschen Boxenmännchen'eid (püksinimesi) – inimesekujulisi saiakesi. Need on tema lapseõlvemeenutused ja lapse siiras usk imedesse. Nagu minu kunagine uskumine jõuluvanasse ja päkapikkudesse. Siin on need samad imede hetked, aga pisut teistsugused. Mul tekib alati hästi soe tunne, kui ma mõnda lähedast inimest kujutan väikese lapsena imedesse uskumas.

Mida peate oluliseks teise kultuuriruumi elama asudes sealsetest kommetest ja traditsioonidest omaks võtta?

Ave: Arvan, et oluline on neid rõõmuga kaasa teha. See on võõras kultuuris elades vahva ja lõbus ja mõningal määral ka ühendav tunne. Mil määral seda emotsionaalselt tehakse, on igaühe enda vaba valik. Võib ka lihtsalt kõrvalt jälgida. Näiteks ühel oma reisil Veneetsias eksisime juutide linnaosas ära ja sattusime sealsetele pidustustele. Nad tantsisid oma traditsioonilisi tantsu ja ühel hetkel tuli meie juurde üks naisterahvas ning küsis, kas me tulime ka pidustustele. Ilmnes, et tegemist oli rahvusvahelise juutide üritusega ning tema oli pärit USAst. Minu arvates oli see nii põnev ja saime natuke ka sellest osa.

Leian, et ei pea alati teise riigi traditsioone päris omaks võtma, kuid

Kommunikatsioonistrateeg ja illustraator Ave Schmidt.

kaasa teha, tähistada, mõista ja huvi tunda – see on rikastav. See on nii põnev, mida erinevad traditsioonid, uskumused ja kultuurid endast kujutavad.

Kadri: Tegelikult võiks siiski siinsetest kommetest rohkem teada. Kui mul oleks Luksemburgis kohalikke sõpru rohkem ja seeläbi võimalus kohalikest pühadest (miks midagi tehakse ja miks see siinse kogukonna jaoks oluline on) enam teada, siis tähistaks kindlasti. Eesti pühade puhul on olemas meil ajalooline taust ja teadmine, miks midagi tehakse ning miks see oluline on.

Kui palju jälgite igapäevaselt Eestis toimuvat?

“Kohaliku keele oskus rikastab siinolemist.”

“Ma mäletan, kui Eestist esimest korda ära läksin, olin kodumaa suhtes väga kriitiline.”

Kadri: Eesti Televisiooni jälgin igapäevaselt. See on kindlasti üks asi, mis tekitab Luksemburgis elades koduse tunde. Internetist ma uudiseid ei loe. Olen aga väga hästi kursis nende teemadega, mida telekast näidatakse. Minu jaoks sellest siin elades piisab. Mõningatel hetkedel, kui tekib soov kodumaal olla, on Eesti Televisioon olnud minu väga suur tugi. Panen teleka käima ja viibiksingi justkui kodus!

Pille: Jälgin väga Eestis toimuvat ning vahel on mu Eesti sõbrannad üllatunud, et tean juba enne neid, mis üritus Eestis on tulemas. Tööl kuulame kolleegiga pool päeva Vikerraadiot ja pool päeva Raadio 2-te. Kahepaiksena hoian end hästi kursis ka Luksembur-

gis toimuvaga, kuigi sinne meedia-väli on keelte tõttu laialivalguvam ja sageli jõuab info inimesteni alles tagantjäreli.

Ave: Jälgin Eestis toimuvat väga suure huviga ja ehk rohkemgi kui Eestis olles. Nüüd ei ole minu ümber seda igapäevast loomulikku võrgustikku.

Mida välismaal elamine on teis muutnud?

Pille: Välismaal elamine muudab palju inimese isiksust. Võin öelda, et olen muutunud avatumaks, julgemaks, tolerantsemaks, arusaavamaks, arvestavamaks ja uudishimulikumaks. Igas olukorras seda alati ise ei tajugi, kuid inimesed, kes meie ümber igapäevaselt on, samuti saadud kogemused, vormivad meid paremateks inimesteks. Ühes kultuuriruumis elades ei teagi, kuidas mujal elatakse, kuidas ühte või teise situatsiooni suhtuksin, kas olen salliv või mitte. Kui inimene on visatud teise keskkonda, siis tema on võõras ja peab kohanema. Leian, et iga inimene peaks elama vähemalt aasta mõnes välisriigis ning nägema ja kogema teist ühiskonda kõrvalt. Eriti hea, kui see juhtuks just nooremas eas, mil inimene on veel vormitav. Ma lahkusin Eestist, kui olin 21-aastane. Ma ei tea, kuidas oleksin muutunud ja arenenud Eestis.

Kadri: Ma arvan, et olen palju küpsemaks ja julgemaks muutunud. Imestan ka alati selle üle, kui palju julgust annab elu võõras keskkonnas lastele. Nemand ei tunne kunagi hirmu ega ebamugavust minna teise inimesega rääkima, midagi küsima, poest midagi ostma... Nad on siin palju julgemad. Samuti ei ole nende jaoks vahet, mis rassist teine inimene on või milline ta välja näeb. Nad aksepteerivad kõiki just sellistena, nagu nad on.

Ave: Leian, et elamine välismaal on muutnud kõige enam spektrit, läbi mille ma maailma vaatan. Elamine teistes riikides on tekitanud minus sügavat huvi lugeda teiste riikide väljaandeid. Samuti toonud minus esile suurema arusaama asjade suhtelisusest ja loonud suurema võrdlusklaa, mis tähendab, et ma olen ka mingites olukordades varasemaga võrreldes palju leebem. Ma mäletan, kui Eestist esimest korda ära läksin, olin kodumaa suhtes väga kriitiline. Uues riigis tundusid paljud asjad paremad.

Mõne aja pärast, kui olen ühiskonda sulandunud ja intregreerunud, õpin keele ära ja olen kursis kohalike probleemide ja arengutega, saan aru, et Eestis ei olegi nii halvasti. Tajun seda, et igas riigis on omad probleemid, ja muutun leebemaks teatud protsesside suhtes. Elu välismaal on muutnud mind igas mõttes tolerantsemaks. Ma märkan rohkem ühisosa inimeste vahel. Ma olen muutunud ka oluliselt julgemaks. Tunnen end seesmiselt vabamana ja see vabaduse tunne on hea ning võimaldab ühtviisi olla sõbralikum, leplikum ja kaastundlikum inimene.

Väliseesti noortelaager toimub kahes vahetuses

Viljandi kultuuriakadeemia korraldab taaskord suvel väliseesti lastele suunatud eesti keele ja kultuuri laagrit Lõimeleer.

Laagris on võimalik suhelda Eestis elavate lastega, õppida puu-, ehte- ja tekstiilitöid, pilli-laulu-tantsu-mänge, hobuse rakendamist ning muid eesti rahvapäraseid oskusi.

„Kuna paljud lapsed osalevad

Lõimeleeris juba mitmendat korda, siis püüame lisaks varem südameid võitnud tegevustele nagu jututoad ja hobusesõit igal aastal ka millegi uuega üllatada,“ ütles laagrijuhut Ita-Jantra Metsamaa. „Sel aastal on plaanis näiteks vibulaskmine, kohalike talude külastamine ja põhuskultuuride tegemine.”

Laagri juhendajateks on Viljandi

kultuuriakadeemia huvijuhi-loovtegevuse õpetaja eriala tudengid ja teised oma ala spetsialistid, kes rahvuslike toitute, oskuste, tantsude ja mängude tutvustamise kõrval vestavad lastele jutte ning meisterdavad nendega. „Lõimeleer aitab noortel väliseestlastel tugevdada sidet kodumaaga, õppida midagi uut ja arendada eesti keele oskust mänguliste tegevuste kaudu,“

sõnas Lõimeleeri idee autor ja laagri hõbusemees Priit-Kalev Parts.

Lõimeleer 2018 toimub kahel korral, 22.–27.07. ja 29.07. – 03.08.2018. Registreerimine on avatud, hetkel veel soodushinnaga. Lähem info: <https://www.kultuur.ut.ee/et/loimeleer>

2017. aastal oli Lõimeleeris noori kolmeteistkümnest riigist, sealhulgas isegi Ameerika Ühendriikidest ja

Kõrgõzstanist. Suurem osa tuleb ikkagi Euroopa riikidest.

Mõnikord

Numbri panid kokku:

Birgit Okmees, Kleio Lenzini, Mirte Kurm, Eva Maria Maiquez Seitam, Ingrid Järvi, Ivar Soopan ja Jaanus Piirsalu.

Kirjutage meile: monikord.toimetus@gmail.com